

Мороз Г. В.

*доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права
навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені Василя Стефаника», доцент*

Дефекти в екологічному праві

Сучасне екологічне право – складне соціальне явище, що обумовлено його унікальністю, універсальністю та комплексним міжгалузевим характером правового регулювання широкого спектра відносин.

Дефектами в екологічному праві є ті недосконалості, які спричиняють негативний вплив на стан правового регулювання суспільних відносин. Їх можна поділити на колізії в екологічному праві; прогалини еколого-правового регулювання; зайве дублювання приписів екологічного права; нераціональне розташування еколого-правових норм; недосконалість юридичних конструкцій в сфері охорони навколишнього середовища та ін. [3, с. 137-138]. Незалежно від того, у якій формі дефекти проявляються (у формі прогалин, колізій, деформацій в побудові і вираженні правових норм тощо), вони завжди несуть в собі негативний аспект [5, с. 141].

Найбільш типовими дефектами правового регулювання охорони навколишнього природного середовища, що призводять до різного роду деформацій еколого-правової матерії, визнано наявність значних прогалин в частині регулювання суспільних відносин, що стосуються платежів за негативні впливи на стан навколишнього середовища, екологічного страхування, зон екологічного лиха, екологічного аудиту, а також відсутність процесуальних норм в сфері екологічного нормування, оцінки впливу на навколишнє середовище, ліцензування та ін. (М.М.Брінчук) [1, с. 19-20]. Акцентується увага на відсутності в екологічному законодавстві спеціальних норм про відшкодування шкоди, заподіяної в минулому та накопиченої екологічної шкоди, що пояснюється відсутністю можливості компенсації такої шкоди через традиційні механізми юридичної відповідальності; на наявності законодавчих

прогалин в регулюванні питання охорони ґрунтів, стягнення плати за негативний вплив на навколишнє середовище (слід посилити дію принципу прозорості та публічності системи розподілу коштів, що надходять від екологічного податку та грошових стягнень за шкоду, заподіяну довкіллю) (М.І. Васильєва) [2, с. 23, 68].

Таким чином, одним із найпоширеніших видів юридичних дефектів є прогалини. Прогалини в законодавстві визначаються як повна або часткова відсутність законодавчої регламентації певної групи суспільних відносин, що потребують правового регулювання [6, с. 148]. Причини виникнення прогалин можуть бути різні: відставання нормотворчості від сучасного суспільного життя, невміння законодавця відтворити в нормах права всіх можливих ситуацій, які потребують правового регулювання, недосконале використання юридичної техніки тощо. Часто це проявляється у вигляді закріплення у законодавстві вузьковідомчих або егоїстичних інтересів або ж неадекватного (необ'єктивного) відображення та закріплення у нормах права сутнісних актуалізованих соціальних потреб.

Недоліком (явищем дефекту) є, серед іншого, невизначеність в екологічному праві. Причини невизначеностей можуть мати і об'єктивний, і суб'єктивний характер. У першому випадку невизначеність правових норм можна вважати тимчасово прийнятною, що вимагає усунення по мірі пізнання процесів розвитку, взаємодії суспільства і природи. У другому - абстрактні формулювання правових норм, незавершене правове регулювання деяких груп суспільних відносин призводять до виникнення дефектів в екологічному праві, накопичення баласту правових норм, перешкоджаючи нормальній реалізації закону. В цьому випадку необхідною вже є цілеспрямована невідкладна робота щодо їх усунення. Йдеться про правові норми, починаючи з визначень вихідних понять, які в силу суб'єктивних причин виявились не повно сформульованими, незавершеними, позбавленими механізмів реалізації [4, с. 147, 149].

В науковій літературі наголошується й на абстрактності екологічної правотворчості, коли розробники акту не замислюються про механізми його

реалізації. Наприклад, абстрактністю та загальним змістом відзначається принципове законодавче положення щодо науково обґрунтованого узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства (п. «е» ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»). Водночас, важливо ставити питання про конкретизацію як спосіб удосконалення законодавства, розумність та визначеність в правовому регулюванні екологічних відносин.

Крім того, розширення еколого-правового простору за рахунок прямого закріплення інтересу екологічного благополуччя можемо трактувати як один із способів усунення суб'єктивної невизначеності як суттєвого недоліку правового регулювання відносин з питань безпеки довкілля.

Перелік використаних джерел

1. Бринчук М.М. Концепция развития экологического законодательства Российской Федерации. СПб.: Изд-во Юридического института, 2009. 168 с.
2. Васильева М.И. Правовое обеспечение экологической политики. Приоритетные направления. М.: Институт устойчивого развития Общественной палаты Российской Федерации / Центр экологической политики России, 2011. 90 с.
3. Ключанова Л.Г. О некоторых особенностях юридической техники в современном эколого-правовом нормотворчестве. *Российский журнал правовых исследований*. 2016. № 2(7). С. 133-139.
4. Краснова И. О. Конкретизация как способ совершенствования законодательства. *Lex Russica*. 2016. № 6 (115). С. 146-157.
5. Хлуденева Н. И. Дефекты в экологическом праве: терминологическая идентификация. *Современные проблемы реализации земельного и экологического права*: Материалы I Международной научнопрактической конференции. М.: РГУП, 2015. С. 131-142 с.
6. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К. : Укр. енцикл., 1998. Т. 5 : П-С. 2003. 736 с.